

Sygn. akt III AUa 2373/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Rzeźniowiecka

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski

SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 grudnia 2016 r. w Ł.

sprawy **M. Ś.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o ponowne ustalenie wysokości emerytury

na skutek apelacji M. Ś.

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 20 października 2015 r. sygn. akt VI U 397/15

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 2373/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 lutego 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił M. Ś. prawa do emerytury na podstawie art. 29 ustawy emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jednocześnie Zakład poinformował o podjęciu wypłaty emerytury w dotychczasowej wysokości.

W odwołaniu z dnia 18 marca 2015 r. ubezpieczona wniosła o zmianę decyzji i przyznanie emerytury na podstawie art. 27 w związku z art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Powołała się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2014 r., I UK 345/13. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Wyrokiem z dnia 20 października 2015 r. Sąd Okręgowy w Płocku oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. Ś., urodzona (...), w 1991 r. wystąpiła do ZUS z wnioskiem o emeryturę. Decyzją z dnia 19 września 1991 r. organ rentowy przyznał wnioskodawczyni emeryturę wcześniejszą, tj. od ukończenia 55 lat. Do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia Zakład przyjął wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z trzech kolejnych lat kalendarzowych: 1988-1990. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 70,12%. Po przyznaniu emerytury świadczenie było waloryzowane kolejnymi decyzjami. Ubezpieczona pracowała zawodowo i podlegała ubezpieczeniom emerytalno-rentowym do dnia 31 grudnia 1998 r., a od 1 stycznia 1999 r. do 30 kwietnia 2005 r. podlegała ubezpieczeniu zdrowotnemu.

W dniu (...)r. M. Ś. ukończyła 60 lat. Do ZUS o emeryturę wystąpiła w dniu 22 marca 2007 r. Organ rentowy decyzją z dnia 5 kwietnia 2007 r. przyznał ubezpieczonej emeryturę w związku z ukończeniem powszechnego wieku.

We wniosku z dnia 9 stycznia 2015 r. M. Ś. wystąpiła o przyznanie jej emerytury na podstawie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Organ rentowy decyzją z dnia 10 lutego 2015 r. odmówił M. Ś. prawa do emerytury na wskazanej podstawie, gdyż przepis ten dotyczy prawa do emerytury dla kobiet urodzonych przed 1 stycznia 1949 r., które nie osiągnęły wieku 60 lat.

Kolejną decyzją z dnia 13 kwietnia 2015 r. ZUS odmówił M. Ś. prawa do obliczenia świadczenia na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej.

W tak ustalonym, bezspornym i wynikającym z dowodów dokumentów, stanie faktycznym Sąd uznał odwołanie za bezzasadne. W świetle art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy nie osiągnęli wieku emerytalnego określonego w art. 27 ust. 2 i 3, mogą przejść na emeryturę:

1/ kobieta - po osiągnięciu wieku 55 lat, jeżeli ma co najmniej 30. letni okres składkowy i nieskładkowy albo jeżeli ma co najmniej 20. letni okres składkowy i nieskładkowy oraz została uznana za całkowicie niezdolną do pracy;

2/ mężczyzna - po osiągnięciu wieku 60 lat, jeżeli ma co najmniej 35. letni okres składkowy i nieskładkowy albo jeżeli ma co najmniej 25. letni okres składkowy i nieskładkowy oraz został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy.

Z kolei w myśl art. 29 ust. 2 i 3 tej ustawy, emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje ubezpieczonym, którzy:

1/ ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę byli pracownikami oraz

2/ w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym pozostawali w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy, chyba że w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę są uprawnieni do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Spełnienia warunków, o których mowa w ust. 2, nie wymaga się od ubezpieczonych, którzy przez cały wymagany okres, o którym mowa w ust. 1 i 2, podlegali ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy.

W świetle przytoczonej regulacji Sąd Okręgowy zważył, iż wnioskodawczyni nie przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury, bowiem prawo do uzyskała decyzją z dnia 19 września 1991 r., kiedy to ukończyła 55 lat. Ponadto w dacie złożenia przedmiotowego wniosku M. Ś. była już uprawniona do emerytury z tytułu ukończenia powszechnego wieku emerytalnego, z mocy decyzji z dnia 5 kwietnia 2007 r. Zaskarżona decyzja odmowna jest zatem zgodna z prawem.

Sąd Okręgowy wskazał przy tym, powołując się na stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014 r., II UK 11/14 (LEX nr 1545033), że w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, które ma charakter odwoławczy i kontrolny, postępowanie dowodowe ogranicza się do sprawdzenia zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy. Sąd nie działa w zastępstwie organu rentowego i nie rozstrzyga o nowym żądaniu ubezpieczonego, które nie było przedmiotem zaskarżonej decyzji. Samo spełnienie warunków wymaganych do nabycia prawa do świadczenia nie rodzi po stronie organu rentowego zobowiązania z tytułu powstałego świadczenia, gdyż zależy to od złożenia stosownego wniosku. Wniosek o świadczenie powinien określać rodzaj świadczenia lub wskazywać fundusz ubezpieczenia (emerytalnego, rentowego, wypadkowego, chorobowego), z którego będzie wypłacane - art. 116 w związku z art. 133 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Zatem złożenie przez M. Ś. wniosku o przyznanie prawa do emerytury na podstawie art. 29 ustawy emerytalnej powoduje, że zarówno organ rentowy, jak i Sąd, rozpoznał żądanie w przedmiocie zakreślonym wnioskiem. Z uwagi na treść odwołania i zawarty w odwołaniu wniosek dotyczący obliczenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej, organ rentowy wydał nową decyzję z dnia 13 kwietnia 2015 r., od której przysługiwało ubezpieczonej

odrębne odwołanie na podstawie art. 477⁹ § 1 k.p.c. Stwierdzając powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji, z mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku w całości wywiodła M. Ś., zastąpiona profesjonalnie.

Sformułowała zarzut naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że by skorzystać z uprawnień z art. 55 ustawy, należy po raz pierwszy z wystąpić z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r., podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że bez znaczenia dla możliwości skorzystania z tego przepisu pozostaje okoliczność, czy w ogóle z wnioskiem o przyznanie emerytury ubezpieczony wystąpił po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 2008 r.

Podnosząc ów zarzut ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez ustalenie prawa do emerytury na podstawie art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej nie zasługuje na uwzględnienie.

Nietrafny jest apelacyjny zarzut obrazy prawa materialnego, tj. art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U z 2016 r. poz. 887 ze zm.). Sąd Okręgowy, rozpatrując odwołanie od decyzji ZUS z dnia 10 lutego 2015 r., przepisu tego w ogóle nie stosował. Fragment uzasadnienia zaskarżonego wyroku przytoczony w treści apelacji, w którym Sąd pierwszej instancji przywołał art. 55 ustawy emerytalnej, pochodzi z części wstępnej motywów wyroku, w której Sąd Okręgowy opisał treść innej decyzji wydanej przez organ rentowy, tj. decyzji z dnia 13 kwietnia 2015 r. Natomiast w rozważaniach prawnych Sąd pierwszej instancji wyłożył, z jakich względów w sprawie niniejszej może być rozpatrywane tylko odwołanie od decyzji, którą strona zaskarżyła odwołaniem, a więc od decyzji z dnia 10 lutego 2015 r. Podniósł, że od decyzji z dnia 13 kwietnia 2015 r. przysługiwało odwołanie odrębne, z czego strona powinna skorzystać. Apelująca żadnych argumentów jurystycznych zwalczających owe zapatrywania prawne nie przedstawiła.

W okolicznościach rozpatrywanej sprawy stanowisko Sądu pierwszej instancji jest prawidłowe. Zauważyć trzeba, że M. Ś., z zawodu notariusz, już na etapie postępowania administracyjnego przed ZUS reprezentowana była przez pełnomocnika w osobie adwokata. Wniosek o emeryturę w dniu 9 stycznia 2015 r. złożył pełnomocnik na urzędowym formularzu zaznaczając m.in., że nie był zgłaszany wniosek o obliczenie kapitału początkowego oraz że wnosi o obliczenie emerytury według nowych zasad. Jednocześnie w piśmie przewodnim do tego wniosku pełnomocnik jednoznacznie sformułowała żądanie o ustalenie emerytury na podstawie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 lutego 2015 r. dotyczyła tego właśnie żądania. Słusznie Sąd Okręgowy stwierdził, akceptując pogląd organu rentowego, że przywołany przepis nie ma do odwołującej się zastosowania, gdyż M. Ś. emeryturę wcześniejszą - dla kobiety, która ukończyła 55 lat - nabyła w 1991 r. Co więcej, od wielu lat M. Ś. pobiera już emeryturę przysługującą w wieku powszechnym, którą organ rentowy przyznał na jej wniosek w 2007 r. Zupełnie nieuprawnione jest więc żądanie ustalenia emerytury na podstawie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Świadczenie przewidziane w owej regulacji przysługuje określonej grupie ubezpieczonych, mimo nieosiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego. M. Ś. do tej kategorii ubezpieczonych nie należy, z racji urodzenia w 1936 r.

Skoro ujęty w apelacyjnym zarzucie przepis art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie był stosowany w materialnoprawnej podstawie rozstrzygnięcia, zachodzi potrzeba odpowiedzi na pytanie, czy do naruszenia prawa materialnego doszło przez jego niezastosowanie. Na pytanie to należy udzielić odpowiedzi przeczącej. Tranie Sąd Okręgowy przywołał ugruntowany w judykaturze pogląd, że w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych niedopuszczalne jest merytoryczne rozpoznanie żądań, które wykraczają poza zakres zaskarżonej

odwołaniem decyzji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2000 r., II UKN 759/99, OSNP 2002 Nr 10, poz. 246). Przed sądem odwołujący się może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją, nie może natomiast żądać czegoś, o czym organ nie zdecydował. Zasada ta koreluje z treścią przepisu art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., który nakazuje nowe żądania, dotychczas nierozpoznane, przekazać organowi rentowemu do rozpoznania (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 lutego 2013 r., III AUa 753/12, Legalis nr 744903, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 czerwca 2013 r., III AUa 151/13, Legalis nr 998844).

Odnosząc te uwagi do realiów niniejszej sprawy skonstatować należy, że skoro przedmiotem zaskarżonej decyzji z dnia 10 lutego 2015 r. było tylko prawo do emerytury na podstawie art. 29 ustawy emerytalnej, to żądanie przyznania skarżącej emerytury na podstawie art. 27 w związku z art. 55 ustawy emerytalnej, czyli w istocie obliczenia emerytury kapitałowej na podstawie art. 26 tej ustawy, Sąd Okręgowy miałby procesowy obowiązek potraktować jako nowe żądanie, a więc dotychczas nierozpoznane, które podlega przekazaniu do rozpoznania organowi rentowemu na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. Taka potrzeba odpadła, ponieważ Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dniu 13 kwietnia 2015 r. wydał nową decyzję, obejmującą to właśnie żądanie. Sąd Okręgowy trafnie podniósł, że od nowej decyzji przysługiwało stronie prawo do wniesienia odwołania.

Ubocznie wskazać należy, że przepis art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wymaga, aby wniosek o emeryturę został złożony po dniu 31 grudnia 2008 r. M. Ś. złożyła wniosek o emeryturę 21 marca 2007 r., od dawna spełniała wówczas przesłankę wieku z art. 27 ustawy. Emerytura tzw. wiekowa została jej przyznana od dnia 1 marca 2007 r. Jako regulacja szczególna przepis art. 55 ustawy emerytalnej wymaga wykładni ścisłej. Przytoczyć tu należy stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w motywach wyroku z dnia 23 listopada 2015 r., III AUa 113/15, iż wniosek o przyznanie emerytury na podstawie art. 27 ustawy nie może być rozumiany jako wniosek o przeliczenie, ponowne przyznanie tego samego świadczenia lub wniosek o ponowne obliczenie wysokości przyznanej emerytury na podstawie tego przepisu (art. 27) według nowych zasad, jeżeli wcześniej wysokość emerytury (przyznanej na wniosek złożony przed 31 grudnia 2008 r.) została obliczona według dotychczasowych zasad na podstawie art. 27 w związku z art. 53 ustawy emerytalnej (Legalis nr 1399072). Przepis art. 55 ustawy emerytalnej umożliwia obliczenie emerytury w formule zdefiniowanej składki. Podstawę obliczenia takiej emerytury stanowi suma składek zgromadzonych na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Warunkiem jest kontynuowanie ubezpieczenia po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego oraz wystąpienie z wnioskiem o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r. Datę określoną w tym przepisie należy odnieść do złożenia wniosku o emeryturę w wieku powszechnym, a nie w wieku niższym. Kwestią ta zajmował się już wielokrotnie Sąd Najwyższy, także w uchwale z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13 (OSNP 2013 Nr 21-22, poz. 257). Sposób wyliczania emerytury w formule zdefiniowanej składki zaczął obowiązywać od 1 stycznia 2009 r., a więc warunek złożenia wniosku po 31 grudnia 2008 r. umożliwia obliczenie emerytury od sumy składek zgromadzonych na indywidualnym koncie.

Mając powyższe na względzie Sąd drugiej instancji oddalił bezzasadną apelację ubezpieczonej na podstawie art. 385 k.p.c.